

nyújtja, miközben naprakész ismereteket közvetít, melyek alkalmazhatók, sőt alkalmazandók a magyarországi anya-, nemzetiségi- és idegen nyelv oktatásában egyaránt.

Veszprém, 1993. 138 oldal.

FRISNYÁK TÜNDE

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola
II. történelem—szociálpedagógia szakos
Eger

Örök utak, örök források

Történelmi kortól és kultúrától függetlenül az emberiség nagy kérdése, hogyan találja meg létének értelmét. A válasz az: egyén akarata szerint változó: lehet aszketizmus, élvezethajhászás, művészi kinyilatkoztatás, de lehet Isten- és emberszeretet is.

Világunkban, ahol annyian tagadják az Alkotó létét is, ahol az ember a legnagyobb értéknek a saját autonómiáját tartja, ahol egymással ellentmondó filozófiák próbálják az élet célját megtalálni — végre gondolatíságában és mondanivalójában átütő erejű munkát tarthatunk kezünkben, mivel az örök értékű mű szép magyar nyelvünkön is olvasható már.

Aquinói Szent Tamás: Előadások a Tízparancsolatról című műve a hívős értelem tiszta fényénél mutatja meg, hogy Isten akarata megfellebbezhetetlen, és azt teljesíteni annyi, mint igazi emberi életet élni. Észrevétlenül plántálja belénk az örök igazságot — azt, hogy sohase feledjük, lényünknek van egy sajátos szférája, melyet akaratumk szerint bármikor teljesen átalakíthatunk: a szívünk.

Legyünk hát érzékenyek e múltból ráánköszöntő — de ma éppoly aktuális gondolatokra, majd segítségükkel vértezzük fel magunkat a saját és társaink életét is megrontó bűnök ellen. Érezzünk rá, hogy miközben szemünkkel követjük a sorokat, tízszor, százszor többet kap szellemünk. Megindít; szinte képtelenség mechanikusan olvasni, minden megelevenedik, életszerűvé válik, s percenként éljük át a felismerések izgalmas, lázba borító élményét. Ugyanakkor világosan átlátjuk magunk és mások esetleges hibáit, melyeknek talán eddig kevés jelentőséget tulajdonítottunk, s rögtön mellette rátalálunk a megoldásra, a helyes útra is.

Aktív interiorizációnk során a legfontosabb, amit sugall a szerző, hogy Alkotónkat szeretetből féljük, és ne félelemből szeressük.

Parancsokról természetesen csak akkor beszélhetünk, ha két értelmes lény áll egymással szemben: az egyik, aki parancsol, a másik, aki megérti és teljesíteni képes. Jelen esetben Isten létét kell hinnie annak, aki elfogadja a parancsolatokat, akarata az Alkotóéhoz igazítva.

A Tízparancsolat apodiktikus, azaz ellentmondást nem tűrő kijelentéseket, illetve felszólításokat tartalmaz — Ne tedd ezt, ne tedd azt —, ezért sérelmezi vele a mai ember autonóm törekvéseit, pedig ez nem más, mint az örök törvénynek pedagógiai jellegű megfogalmazása. Mert egy gyermek vagy egy egyszerű ember sokkal jobban megérti a tilalmat, mintha valami pozitív dolgot mondanak neki. A pozitívum elfogadásához belátás szükséges, s ez egy magasabb lelki fejlődési fokot feltételez.

Ezek a kijelentések az Őszövetségben hangzottak el, mely tudvalevőleg nem a végleges Isteni szó az emberiséghez, hanem csak előkészítő Krisztusra, ezért az Ő ajkáról hangzott el mindez pozitív formában és még rövidebben: „Szeresd uradat mint Istenedet, és felebarátodat, mint tenmagadat.” Itt már megrajzolt maga az eszmény is. Egy szobrász, hogy elgondolásához hű tökéletes művet hozzon létre, le kell faragnia az oda nem illő felesleges anyagot, mely csak rontaná az összképet. Alkotónknak azért kell „leszednie” rólunk a bűnt, és kell etikai normatívákat megállapítania, mert természetünk rosszrahajlóvá válik. S mivel Ő teremtett bennünket, egyedül Ő mutathatja meg milyen magatartás van összhangban a természetünkkel.

Az emberi magatartásnak kell hogy mértéke legyen. Meghatározhatja ezt a mértéket saját léte, ezt nevezzük természettörvénynek. De akik értelemükkel belátják és vallják, hogy az emberi lét viszonylagos — mint maga az egész világegyetem is —, bízván várhatnak eligazítást a lét ősforrásától, akit Istennek neveznek.

S hogy miért nem több tucat, esetleg még ennél is több a parancsolatok száma? Mert Alkotónk — ki a legfőbb tanítónk — tudta, hogy pedagógiai szempontból a sok a kevés. Éppen ezért világosan, tömören fogalmazza meg kívánalmait, de mégis olyan módon, hogy aki betartja azokat, úgy érzi, hogy minden apró életrezdülésében visszatükröződnek.

A Tízparancsolatban többféle rendszert is felfedezhetünk, íme egy.

Első parancsolat: Kifejezi az Alkotónak kijáró kizárólagos tiszteletet, az imádást.

Második parancsolat: Hogy ennek pozitív formában, szóval is kifejezést kell adnunk.

Harmadik parancsolat: Hogy az ember mint közösségi lény is dicsérje az Istent. (E parancsolat tételes Isteni rendelkezésnek tekintendő, szemben a többivel, melyek természettörvények.)

Negyedik parancsolat: A múltra, azaz a szülőkre tekint.

Ötödik parancsolat: A jelenre, az emberi élet tiszteletére tekint.

Hatodik parancsolat: A jövőre, az emberi élet folytatásának a megszentelésére int.

A hetedik, nyolcadik parancsolat az ember életterét szabályozza.

Hetedik parancsolat: Anyagi javakhoz való jog.

Nyolcadik parancsolat: Lelki javakhoz való jog, az embernek joga van a becsületéhez, tekintélyéhez mások előtt.

Kilencedik, tizedik parancsolat: Az ember gondolatvilágának a tisztaságát szabályozza.

A bűn mindig gondolatban születik meg. De igazán bűnről csak akkor beszélhetünk, ha erre a szív is igent mondott, és az akarat a rosszal azonosul. Aquinói Szent Tamás olyan értékek megszerzésére indít bennünket, melyek cselekvő mivoltuk által determináltak.

„Az embernek nem szabad ölbe tett kézzel várakoznia. Mert az istenország olyan, mint a tágas tenger, de a hálókat nekünk kell kivetnünk. Olyan az istenország, mint a drágagyöngy, de ezt a gyöngyszemet nekünk magunknak kell megkeresnünk. Olyan az istenország mint az elrejtett kincs, de nekünk kell kiásnunk.”

— Aquinói Szent Tamást idézve: Útitárs —

A múltból szól hozzánk, de jövőképünket rajzolja. Múltunk egyértelmű — jövőnk bizonytalan. Egy lehetőségünk van: öltük magunkra a szeretet palástját, s ragyogásával mutassunk példát mindazoknak, akik téves úton járnak, vagy bizonytalanok.

S hogy honnan merítsük az ehhez szükséges erőt, tudást, hitet? Aquinói Szent Tamás kimondott és kimondatlan kérdéseinkre is választ ad. A skolasztikus filozófus az egész Tízparancsolatnak az autropológiai jellegét emeli ki, anélkül, hogy annak kinyilatkoztatott voltát a legkisebb mértékben is megkérdőjelezné. Röviden beszél az embernek a mindenségben elfoglalt helyéről, megmutatja azt, hogy hogyan fakadnak a cselekedetei emberi mivoltából, és a jónak vagy a rossznak nemcsak azért van jelentősége, mert azt az Alkotó kijelentette, hanem azért is, mert ezeket az emberi természet törvényei is így indokolják.

Mіндеzt a disztinkciók biztos sebével és tökéletes logikával mutatja be. Ebből érthető, hogy a mű önmagáért beszél, és első olvasásra mondanivalója evidensnek tűnik.

Lehet, hogy a szerző, amikor ezeket elmondta, jó középkori nápolyi hallgatósága hiányolta Nála azokat a csodás történeteket, amelyeket másoktól megszokott, de mi hálásak lehetünk Aquinói Szent Tamásnak, hogy a tiszta forráshoz elvezetett.